

บทความวิชาการ “สถาบันพระมหากษัตริย์กับความมั่นคงของไทย”

บทนำ

สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงดำรงสถานะเป็น “ศูนย์กลาง” (Center of Gravity) เชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด เป็นเสาหลักที่ค้ำจุนเอกราชและอธิปไตยของชาติมาทุกยุคสมัย และมีความผูกพันกับความมั่นคงของประเทศไทยอย่างลึกซึ้ง โดยมีได้เป็นเพียงสถาบันทางประมวลกฎหมายหรือสัญลักษณ์ทางการปกครองเท่านั้น แต่สถาบันพระมหากษัตริย์ยังเป็นสถาบันหลักของชาติ เป็นศูนย์รวมจิตใจ และเป็นเสาหลักแห่งความมั่นคงของประเทศที่มีอาจแยกจากกันได้ ในมิติของความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) ที่บูรณาการ “กำลังอำนาจแห่งชาติ” (National Power) ในทุกมิติเข้าด้วยกัน ท่ามกลางความผันผวนของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง (VUCA World) ที่แปรเปลี่ยนจากภัยคุกคามทางทหารแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) ในยุคจักรวรรดินิยมและสงครามเย็น สู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threats) ในศตวรรษที่ ๒๑ สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ทรงเป็นผู้นำทางยุทธศาสตร์ที่ประเมินสถานการณ์และปรับเปลี่ยนแนวทางการรับมือได้อย่างเท่าทัน

บทบาทของพระมหากษัตริย์มิได้จำกัดอยู่เพียงการเป็นจอมทัพไทยตามรัฐธรรมนูญ แต่ทรงเป็นผู้วางรากฐานยุทธศาสตร์ที่ลึกซึ้งผ่านกระบวนการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของประเทศ ท่ามกลางพลวัตของโลกและสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การทำความเข้าใจมิติทางประวัติศาสตร์และการปรับตัวของรัฐไทย ไม่อาจละทิ้งการศึกษาบทบาทของสถาบันสูงสุดนี้ได้ บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทและพระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ในบริบทความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ นำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันประเทศและการพัฒนาชาติต่อไป

บทความวิชาการฉบับนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาและวิเคราะห์ พระราชปณิธาน พระบรมราโชบาย และพระราชกรณียกิจ ของสถาบันพระมหากษัตริย์ในบริบทด้านความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการใช้ทุกสโลบายและเครื่องมือแห่งรัฐในการปกป้องและพัฒนาประเทศ ตลอดจนเพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะในมุมมองของนักยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ การทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ถือเป็นรากฐานสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และการวางแผนการใช้กำลังทางอากาศ เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และสร้างความมั่นคงที่ยั่งยืนให้แก่สถาบันชาติ ศาสนา และประชาชนสืบไป

๑. พระราชปณิธาน พระบรมราโชบาย และพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทย ในบริบทด้านความมั่นคงของชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

๑. ยุคอดีต (ยุคจักรวรรดินิยมกับการรักษารัฐชาติและการสร้างรากฐานความมั่นคงทางทหาร)

ในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ ถึงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากการล่าอาณานิคมของมหาอำนาจชาติตะวันตก บูรพมหากษัตริย์ไทยโดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการรักษา “ความอยู่รอดของรัฐ” (Survival of the State) และการธำรงไว้ซึ่งเอกราชแห่งแผ่นดินสยาม ทรงใช้ยุทธศาสตร์การสร้างทันสมัย (Modernization) และยุทธศาสตร์ “การทูตนำการทหาร” เพื่อสร้างสมดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ควบคู่ไปกับการเร่งพัฒนากองทัพให้มีมาตรฐานทัดเทียมชาติตะวันตก เพื่อให้เกิดขีดความสามารถในการป้องปราม (Deterrence) โดยรัชกาลที่ ๕ ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการ

แผ่นดินและจัดตั้งกองทัพประจำการ (Standing Army) ต่อมาในรัชกาลที่ ๖ ทรงมีสายพระเนตรกว้างไกลถึงพลวัตของการสงคราม ทรงริเริ่มให้จัดตั้ง “กองบินทหารบก” (รากฐานของกองทัพอากาศไทย) ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมทางความมั่นคงที่ล้ำสมัยมากในขณะนั้น พระราชกรณียกิจเหล่านี้คือการสร้าง “เครื่องมือแห่งอำนาจรัฐ” (Instruments of National Power) ที่ทรงประสิทธิภาพ และเป็นรากฐานความเข้มแข็งของกองทัพไทยมาจนถึงปัจจุบัน

๒. ยุคสงครามเย็น (ยุทธศาสตร์ “การพัฒนาเพื่อความมั่นคง” สู่ความมั่นคงของมนุษย์)

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นสมรภูมิของสงครามอุดมการณ์ ภัยคุกคามหลักคือการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่มุ่งบ่อนทำลายความมั่นคงภายใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านมิติความมั่นคงของรัฐ (State Security) ไปสู่ “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) อย่างชัดเจน ทรงตระหนักว่าการเอาชนะคอมมิวนิสต์ไม่สามารถทำได้ด้วยกำลังทหารเพียงอย่างเดียว ทรงริเริ่มแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และยุทธศาสตร์ “การพัฒนาเพื่อความมั่นคง” โดยมุ่งแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา คือ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมในสังคม อันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สร้างความแตกแยก และทรงเสด็จพระราชดำเนินเยือนราษฎรในทุกพื้นที่ รวมถึงพื้นที่สีแดงที่มีความเสี่ยงสูง ถือเป็น การปฏิบัติภารกิจจิตวิथाที่ดึงมวลชนกลับมาเป็นฝ่ายรัฐ ทรงริเริ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ นอกจากนี้ พระราชกรณียกิจด้าน “ฝนหลวง” ยังสะท้อนถึงการบูรณาการเครื่องมือทางทหาร (กำลังทางอากาศ) มาใช้ในการบรรเทาภัยแล้ง (Military Operations Other Than War) ยุทธศาสตร์พระราชทานและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้กลายเป็นหลักการสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถยุติสงครามภายในและรอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจมาได้

๓. ยุคปัจจุบัน (การสืบสาน รักษา และต่อยอด สู่ความมั่นคงแบบองค์รวมท่ามกลางภัยคุกคามร่วมสมัย)

ในสหัสวรรษใหม่ ความขัดแย้งทางทหารลดน้อยลง แต่ถูกแทนที่ด้วยภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด ภัยคุกคามทางไซเบอร์ และความขัดแย้งทางความคิด พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) ทรงมีพระราชปณิธานในการ “สืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” มุ่งเน้นการเสริมสร้างความยืดหยุ่น (Resilience) และความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ ทรงมีพระบรมราโชบายในการสร้างความมั่นคงจากระดับฐานราก การรู้รักสามัคคี และการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภาวะวิกฤต (Crisis Management) โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของเครือข่ายความมั่นคงภาคประชาชน และทรงพระราชทานกำเนิดโครงการ “จิตอาสาพระราชทาน” ถือเป็นนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ในการจัดตั้งและฝึกกำลังมวลชน เพื่อบรรเทาสาธารณภัยและฟื้นฟูประเทศในยามวิกฤต (เช่น วิกฤตการณ์ COVID-19 ที่ทรงพระราชทานเครื่องมือแพทย์จำนวนมาก) ในมิติทางทหาร พระองค์ทรงเป็น “พระมหากษัตริย์นักบิน” ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านยุทธวิธีทางการบินที่เสริมสร้างขวัญ กำลังใจและกำหนดมาตรฐานความพร้อมรบของกองทัพ ทรงเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่

๒. บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์และการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของไทย

๒.๑ การสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ (Synthesis of Strategic Knowledge)

จากการวิเคราะห์พระราชปณิธานและพระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย สามารถสังเคราะห์เป็นแก่นแท้ขององค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ได้ ๓ ประการหลัก ดังนี้

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security Strategy)

สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการเครื่องมือแห่งอำนาจรัฐ (Instruments of National Power) ทั้งด้านการทูต ข่าวดสาร การทหาร และเศรษฐกิจ (DIME) เข้าด้วยกัน ทรงเล็งเห็นว่าความมั่นคงทางทหาร (Hard Power) ไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากความมั่นคงของมนุษย์ (Soft Power / Human Security) การใช้ยุทธศาสตร์ “การพัฒนาเพื่อความมั่นคง” ในยุคสงครามเย็น คือ ต้นแบบของการใช้พลังทางเศรษฐกิจและสังคมในการแก้ปัญหาภัยคุกคามทางทหารและการเมืองอย่างแยกขาด

๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centric Strategy)

ผ่านหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” องค์ความรู้ชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ยั่งยืนต้องเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Understand) การสร้างความไว้วางใจกับมวลชน (Reach out) และการยกระดับคุณภาพชีวิต (Develop) ยุทธศาสตร์นี้เปลี่ยนประชาชนจากผู้รับผลกระทบ ให้กลายเป็น “แนวร่วม” และรากฐานที่เข้มแข็งที่สุดของรัฐ

๒.๑.๓ ยุทธศาสตร์การพึ่งพาตนเองและการสร้างภูมิคุ้มกัน (Self-Reliance and Resilience Strategy)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy - SEP) และการสร้างสังคม “จิตอาสา” คือนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งสร้างความยืดหยุ่น (Resilience) ให้กับชาติ สอนให้รัฐและประชาชนรู้จักประเมินขีดความสามารถของตนเอง มีภูมิคุ้มกันต่อความเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และสามารถฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตได้อย่างรวดเร็ว

๒.๒ การประยุกต์ใช้ในการป้องกันประเทศ (Application in National Defense)

กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง สามารถนำองค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ที่สังเคราะห์ได้ มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันประเทศเชิงลึก ดังนี้

๒.๒.๑ การพัฒนากำลังรบและการป้องปราม (Force Development and Deterrence)

สืบสานพระบรมราโชบายด้านการพัฒนากองทัพให้ทันสมัย (Modernization) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ และ ๖ กองทัพต้องประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในการพัฒนากองทัพให้มีขนาดกะทัดรัดแต่ทันสมัย (Smart Army/Air Force/Navy) บูรณาการเทคโนโลยีขั้นสูง (เช่น AI, Unmanned Systems) เข้ากับหลักนิยมทางทหาร เพื่อสร้างขีดความสามารถในการป้องปราม (Deterrence) ที่สอดคล้องกับงบประมาณที่จำกัดตามหลักความพอเพียง

๒.๒.๒ การขยายขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (MOOTW)

จากพระราชกรณียกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยและฝนหลวง กองทัพต้องออกแบบโครงสร้างกำลังรบให้มีลักษณะการใช้งานแบบอเนกประสงค์ (Dual-use) อากาศยานหรือยุทโธปกรณ์ต้องสามารถปรับเปลี่ยนภารกิจจากการรบ มาเป็นการช่วยเหลือประชาชน การอพยพทางการแพทย์ หรือการดับไฟป่าได้อย่างทันท่วงที นี่คือการใช้ทรัพยากรทางทหารเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) อย่างคุ้มค่าสูงสุด

๒.๒.๓ การผนึกกำลังมวลชนเพื่อการป้องกันประเทศ (Civil-Military Integration)

นำโมเดล “จิตอาสาพระราชทาน” มาประยุกต์ใช้ในการจัดตั้งเครือข่ายความมั่นคงภาคประชาชน (Homeland Defense Network) สร้างความตระหนักรู้และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งเตือนภัยคุกคามระดับพื้นที่ ไปจนถึงการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Watch) และการต่อต้านสงครามข่าวสาร (Cognitive Warfare) เพื่อให้การป้องกันประเทศเป็นหน้าที่ของทุกคนอย่างแท้จริง

๒.๓. การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชาติ (Application in National Development)

ในมิติของการพัฒนาชาติ องค์ความรู้จากสถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นกลไกหลักในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน ดังนี้

๒.๓.๑ การประยุกต์ใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในการบริหารราชการแผ่นดิน

ภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนกระบวนกรความคิด (Mindset) จากการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down) มาเป็นการทำความเข้าใจปัญหาเชิงพื้นที่ (Area-based Approach) นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน หรือการศึกษา ต้องสอดคล้องกับภูมิสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและทำลายเงื่อนไขความขัดแย้งทางสังคม

๒.๓.๒ การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นำหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน มาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เช่น การพัฒนา “อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ” (Defense Industry) เพื่อลดการพึ่งพาอาวุธยุทโธปกรณ์จากต่างชาติ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (R&D) ภายในประเทศ ซึ่งนอกจากจะสร้างความมั่นคงทางทหารแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างงานให้แก่ประชาชนอีกด้วย

๒.๓.๓ การสร้างความยืดหยุ่นแห่งชาติ (National Resilience) ผ่านความสามัคคี

ใช้จุดศูนย์ดุลของชาติคือสถาบันพระมหากษัตริย์ ในการหล่อหลอมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (National Cohesion) การพัฒนาชาติจะบรรลุผลได้ รัฐต้องส่งเสริมกลไกที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Public-Private-People Partnership) เพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์เศรษฐกิจหรือโรคระบาดในอนาคต

๒.๔ การสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ในมิติกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศ ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการป้องกันประเทศในมิติทางอากาศ (Air Domain) มิติอวกาศ (Space Domain) และมิติไซเบอร์ ได้นำองค์ความรู้จากพระราชปณิธานและพระบรมราโชบาย มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์และหลักนิยมทางทหารของกองทัพอากาศ (RTAF Doctrine) โดยสามารถสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้เชิงยุทธศาสตร์ได้ ๔ ประการ ดังนี้

๒.๔.๑ การพิทักษ์รักษาศูนย์ดุลแห่งอำนาจของชาติ (Protection of the National Center of Gravity)

ในเชิงยุทธศาสตร์ สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงดำรงฐานะเป็น “ศูนย์ดุล” (Center of Gravity) หรือจุดศูนย์รวมแห่งพลังอำนาจและความสามัคคีของชาติ กองทัพอากาศจึงกำหนดให้ภารกิจการถวายความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ทางอากาศรอบเขตพระราชฐาน (Airspace Security) และการสนับสนุนเที่ยวบินพระราชพาหนะ เป็นภารกิจที่มีความสำคัญสูงสุด ยิ่งไปกว่านั้น ในยุคที่ภัยคุกคามขยายขอบเขตสู่มิติข้อมูลข่าวสาร (Information Domain) กองทัพอากาศยังมุ่งเน้นการใช้ขีดความสามารถทางไซเบอร์ เพื่อปกป้องสถาบันฯ จากการทำสงครามความรู้คิด (Cognitive Warfare) เพื่อรักษาความมั่นคงทางจิตวิทยาและอุดมการณ์ของคนในชาติ

๒.๔.๒ การใช้กำลังทางอากาศเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (Air Power for Human Security and MOOTW)

กองทัพอากาศได้แปลงพระบรมราโชบาย “การพัฒนาคือความมั่นคง” มาสู่ปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other Than War: MOOTW) อย่างเป็นรูปธรรม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เด่นชัดคือ “โครงการฝนหลวง” ซึ่งกองทัพอากาศได้ใช้อากาศยานเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรน้ำและอาหาร (Water and Food Security) นอกจากนี้ การใช้ขีดความสามารถทางอากาศในการบรรเทาสาธารณภัย (HADR) การบินลาดตระเวนค้นหาและช่วยชีวิต (SAR) รวมถึงการลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ (Aeromedical Evacuation) ล้วนเป็นการสืบสานพระราชปณิธานในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สังคมไทยจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๔.๓ การบูรณาการพลังมวลชนและกิจการพลเรือน (Civil-Military Relations and Mass Power)

สอดคล้องกับพระบรมราโชบายโครงการ “จิตอาสาพระราชทาน” กองทัพอากาศได้นำแนวคิดนี้มาบูรณาการเข้ากับงานกิจการพลเรือน (Civil Affairs) เพื่อสร้างเครือข่ายความมั่นคงระดับฐานราก การใช้

กำลังพลของกองทัพร่วมกับประชาชนจิตอาสาในการรับมือวิกฤตการณ์และพัฒนาพื้นที่ เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกองทัพกับประชาชน (Civil-Military Relations) ซึ่งเป็นแกนกลางสำคัญของยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศแบบเบ็ดเสร็จ (Total Defense Strategy) ที่เน้นย้ำว่ารัฐจะมั่นคงได้ต้องอาศัยการผนึกกำลังจากทุกภาคส่วน

๒.๔.๔ การสร้างผู้นำทหารระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Leadership Development)

วิทยาลัยการทัพอากาศ (วทอ.) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาสูงสุดของกองทัพอวกาศ มีบทบาทสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมและสร้างผู้นำระดับยุทธศาสตร์ การศึกษาพระราชกรณียกิจและ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบคิดทางยุทธศาสตร์ (Strategic Framework) เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาในอนาคตสามารถบริหารจัดการทรัพยากรกลาโหมที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนมีความยืดหยุ่นทางความคิดเพียงพอที่จะประเมินสภาวะแวดล้อมความมั่นคงที่ซับซ้อน (VUCA World) และวางแผนการใช้กำลังทางอากาศได้อย่างสอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ

๓. บทสรุป

จากการศึกษาพลวัตด้านความมั่นคงของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า สถาบันพระมหากษัตริย์คือ “ตัวแปรอิสระเชิงยุทธศาสตร์” ที่สำคัญที่สุดที่ทำให้รัฐไทยสามารถดำรงความเป็นเอกราชและพัฒนาประเทศชาติมาได้จนถึงทุกวันนี้ พระราชปณิธานและพระบรมราโชบายในแต่ละยุคสมัย ล้วนสะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพในการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic Environment Assessment) เริ่มตั้งแต่ยุทธศาสตร์การทูตและการปฏิรูปกองทัพเพื่อถ่วงดุลอำนาจในอดีต การพลิกโฉมความมั่นคงด้วยพระบรมราโชบาย “การพัฒนาคือความมั่นคง” เพื่อเอาชนะภัยคุกคามทางอุดมการณ์ในยุคสงครามเย็น มาจนถึงปัจจุบันที่ทรงริเริ่มโครงการ “จิตอาสาพระราชทาน” เพื่อสร้างความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) และบูรณาการพลังมวลชน (Mass Power) ในการรับมือกับวิกฤตการณ์รูปแบบใหม่

บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยกับความมั่นคงของชาตินั้นมีความสอดคล้องกันอย่างแนบแน่นในทุกยุคทุกสมัย พระบรมราโชบายและพระราชกรณียกิจได้วิวัฒนาการไปตามสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ จากการนำทัพจับศึก สู่การทูตเพื่อถ่วงดุลอำนาจ การพัฒนาเพื่อเอาชนะภัยคุกคามทางอุดมการณ์ และการสร้างพลังมวลชนเพื่อรับมือภัยพิบัติในยุคปัจจุบัน

การศึกษาและวิเคราะห์พระราชกรณียกิจอย่างเป็นระบบ ทำให้เราสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ที่ล้ำค่า ทั้งในมิติของการป้องกันประเทศและการพัฒนาชาติ การน้อมนำแนวทางพระราชทานเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทหาร จะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถเผชิญหน้ากับภัยคุกคามทั้งปวง ดำรงไว้ซึ่งอธิปไตย และสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ราษฎรได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

สำหรับกองทัพอวกาศ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากพระราชกรณียกิจ ถือเป็น “เข็มทิศทางยุทธศาสตร์” ที่สำคัญอย่างยิ่ง นักยุทธศาสตร์และผู้นำทางทหารของกองทัพอวกาศ ต้องไม่จำกัดกรอบความคิดอยู่เพียงการใช้กำลังรบเพื่อการสงคราม แต่ต้องสามารถบูรณาการขีดความสามารถของกำลังทางอากาศเข้ากับการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (MOOTW) เพื่อตอบสนองพระบรมราโชบายในการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัย

ท้ายที่สุดนี้ การพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ มิใช่เพียงการถวายความปลอดภัยในเชิงกายภาพเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการปกป้องสถาบันในมิติข้อมูลข่าวสาร และการน้อมนำพระบรมราโชบายมาแปลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกองทัพอวกาศที่สอดคล้องกับแนวทางพระราชทานนี้ จะเป็นกลไกสำคัญที่สร้าง “ภูมิคุ้มกันแห่งชาติ” (National Resilience) และค้ำจุนความมั่นคงของประเทศไทยให้สถาพรอย่างยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงกลาโหม. (๒๕๖๖). *ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนกลาโหม.
- มูลนิธิชัยพัฒนา ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.). *การพัฒนาคือความมั่นคง: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความมั่นคงของชาติ*. ค้นเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๙, จากเว็บไซต์มูลนิธิชัยพัฒนา ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิทยาลัยการทัพอากาศ. (๒๕๖๘). *บทบาทของกำลังทางอากาศกับปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามตามพระราชดำริ*. วารสารวิทยาลัยการทัพอากาศ, ๓๕(๒), ๔๕-๖๐.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (๒๕๖๕). *สถาบันพระมหากษัตริย์กับการบูรณาการกำลังอำนาจแห่งชาติในศตวรรษที่ ๒๑*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, กรุงเทพฯ.
- วิทยาลัยการทัพอากาศ. (๒๕๖๖). *บทความทางวิชาการและเอกสารวิจัยส่วนบุคคล วทอ.: การพัฒนากำลังรบและยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (๒๕๖๕). *เอกสารวิจัยส่วนบุคคล: บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการสร้างความมั่นคงแห่งชาติแบบองค์รวม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบาย. (๒๕๖๖). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร. (ม.ป.ป.). *ประวัติศาสตร์การทหารและบทบาทของจอมทัพไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- วารสารเสนาธิปไตย และวารสารทางทหาร. (ม.ป.ป.). *บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความมั่นคงและการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (MOOTW)*.
- หน่วยราชการในพระองค์. (ม.ป.ป.). *พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. ค้นเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๙, จากเว็บไซต์หน่วยราชการในพระองค์: www.royaloffice.th
- หน่วยราชการในพระองค์. (ม.ป.ป.). *ข่าวในพระราชสำนัก พระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจ*. ค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๙, จาก <http://www.royaloffice.th>
- มูลนิธิชัยพัฒนา ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.). *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. ค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๙, จาก <https://www.chaipat.or.th>
- มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.). *พระราชกรณียกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการจัดการภาวะวิกฤต*. ค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๙, จาก <https://www.rajabrajanugroh.org>